

Evanjelium z 13. septembra 2020

24. nedeľa všedného dňa - rok A - Matúš 18,21-35

Prepis videokomentára biblistu Fernanda Armelliniho, ktorý autor nerecenzoval

Vtedy k nemu pristúpil Peter a povedal: "Pane, koľkokrát mám odpustiť svojmu bratovi, keď sa proti mne prehreší? Až sedemkrát?" Ježiš mu odpovedal: "Nehovorím ti do sedem, ale do sedemdesiatkrát sedem."

Mimochodom, nebeské kráľovstvo sa podobá kráľovi, ktorý sa chcel vyrovnat' so svojimi služobníkmi. Začal počítať a dostal jedného, ktorý mu dlhoval desaťtisíc talentov. Keďže však nemal peniaze na splatenie, jeho pán prikázal, aby ho predali aj s jeho ženou, deťmi a všetkým, čo mal, a tak vyrovnali dlh. Vtedy sa sluha vrhol na zem a prosil ho: Pane, maj so mnou trpezlivosť a ja ti všetko vrátim. Pán sa nad sluhom zľutoval, prepustil ho a odpustil mu dlh.

Len čo odišiel, ten sluha našiel iného sluhu, ktorý mu bol podobný a dlhoval mu sto denárov, chytil ho, uškrtil a povedal: Zaplať, čo si dlžný! Jeho spoločník sa vrhol na zem a prosil ho: "Buď so mnou trpezlivý a ja ti splatím tvoj dlh. Ale on mu nevyhovel, išiel a dal ho uvrhnúť do väzenia, kým nezaplatí dlh."

Keď ostatní sluhovia videli, čo sa stalo, zarmútili sa a išli svojmu pánovi povedať, čo sa stalo. Vtedy si pán zavolať muža a povedal mu: "Zlý sluha, odpustil som ti celý dlh, lebo si ma prosil. Nemal by si aj ty ľutovať svojho blížneho, ako som ja ľutoval teba? A pán ho rozhorčený vydal do rúk jeho mučiteľov, kým mu nevrátil všetko, čo mu patril. Tak aj môj nebeský Otec urobí každému z vás, ak neodpustíte svojmu bratovi zo srdca."

Keď nám niekto ublíži, okamžitou reakciou, ktorá je pre nás prirodzená, nie je odpustenie, ale odpor, nevôľa, najmä keď rana, ktorá nám bola spôsobená, zanechala hlboké stopy, ktoré pretrvávajú dlhší čas, ktoré nás poznacia niekedy na celý život.

V takýchto prípadoch je prirodzenou reakciou vrátiť bolesť, ktorá nám bola spôsobená A práve tento primitívny inštinkt bol v histórii príčinou nekonečných súbojov a nepriateľstiev, dokonca poznal aj vzťahy medzi národmi. Odpustenie neprichádza spontánne, prirodzene; dokonca aj sami sebe sa snažíme odpustiť, pretože sa trápime výčitkami, pretože nechceme prijať poníženie zo slabosti. Máme o sebe vysokú predstavu, a keď je táto predstava zranená, dostavia sa výčitky a sebatrestanie, ktoré nás len zraňujú. Na druhej strane tí, ktorí majú pokojný vzťah k sebe samým, si uvedomujú svoje chyby a dokonca sú schopní pozitívne kompenzovať trpkú skúsenosť hriechu.

Ak je ťažké odpustiť sebe, je oveľa zložitejšie odpustiť iným, pretože sklamanie, bolesť zo zrady, strach, že sa to môže opakovať, sú príliš veľké a impulz prerušiť vzťahy a pomstiť sa je prakticky nezastaviteľný.

A skutočne, mnohí myslitelia sa pokúšali o pomstu, napríklad Nietzsche, ktorý povedal, že kto odpúšťa, je slabý, je neschopný presadiť svoje práva; dobrota je neschopnosť vzbúriť sa, trpezlivosť je zbabelosť, odpustenie je neschopnosť pomstiť sa. Dokonca aj Freud bol proti odpusteniu, považoval ho za absurdný nárok, dokonca škodlivý pre psychickú rovnováhu jednotlivca. Dnes verím, že

že veda s týmito mysliteľmi vôbec nesúhlasí. V skutočnosti - ako vieme - nenávisť, zášť a nevraživosť určite neprospievajú vnútornej rovnováhe človeka, ani pokojnému a pokojnému spánku, či dokonca pokojnému a šťastnému životu. Ak niečo podporujú, tak užívanie psychotropných liekov. Dôležitejšia je však iná otázka: je pomsta prejavom ľudskosti, alebo nás núti vrátiť sa k predľudskému správaniu? Ak je posledným krokom evolúcie - samozrejme, pochádzame z predčloveka - aký je posledný krok *homo sapiens sapiens*?

Ale ak stavia bomby, ešte nie je človekom, ešte stále je zvieraťom.

Posledným stupňom evolúcie je *homo amans*: len keď človek miluje, je úplne sám sebou.

Ak je to tak, pomsta je z ľudského správania vylúčená.

V Ježišových časoch sa veľmi zdôrazňovala potreba udržiavať mierové vzťahy, odsudzovala sa pomsta, hnev a zášť a žiadalo sa zmierenie. Tí, ktorí sa previnili - hovorili rabíni - museli uznať svoju chybu, ísť a prosiť urazeného o odpustenie.

A to musel splniť. Ak to odmietol, ten, kto sa previnil, si vzal dvoch svedkov a pred nimi požiadal toho, kto sa previnil, o odpustenie, a tak mohol dokázať, že urobil všetko, čo mohol, aby žil v pokoji. A ak urazený zomrel pred zmierením, ten, kto ho urazil, musel ísť k hrobu a povedať mu: *Urobil som ti krivdu*. Povinnosť odpúšťať sa však vzťahovala len na deti izraelského ľudu, nie na pohanov.

Predovšetkým počet odpustení, ktoré bol človek povinný odpustiť, bol tri. V štvrtom prípade bolo možné podniknúť právne kroky.

Peter musel pochopiť, že ani v tejto oblasti sa Ježiš neobmedzil na to, čo stanovili najlepší, najštedrejší rabíni - trikrát. Musel to pochopiť a v skutočnosti počujeme, čo žiada od majstra:

Vtedy k nemu pristúpil Peter a povedal: "Pane, koľkokrát mám odpustiť svojmu bratovi, keď sa proti mne prehreší? Až sedemkrát?" Ježiš mu odpovedal: "Nehovorím ti do siedmich, ale do sedemdesiatkrát sedem."

Petrova otázka Ježišovi prezrádza, že začal chápať, že učiteľ chce prekročiť všetky hranice stanovené rabínmi v súvislosti s odpustením.

Okrem toho už musel počuť vetu, ktorú povedal Ježiš a o ktorej nám rozpráva evanjelista Lukáš v 17. kapitole: **"Ak tvoj brat sedemkrát za deň zhreší proti tebe - nie sedemkrát za deň - sedemkrát za deň proti tebe a sedemkrát príde k tebe a povie: ľutujem, musíš mu odpustiť."**

Peter je zmätený, pretože vie, že číslo sedem nie je kvantitatívne, ale kvalitatívne, čo znamená, že musí bezpodmienečne odpustiť.

Potom sa pýta Ježiša na potvrdenie: *Pochopil som správne, čo máš na mysli?* Majstrova odpoveď presahuje to, čo Petra už vystrašilo. Ježiš hovorí, že *nesmiete odpúšťať sedemkrát, ale sedemdesiatkrát sedem*.

Odkaz, ktorý Ježiš robí, sa zjavne vzťahuje na hlasný výkrik Lamecha, syna Kaina, ktorý si zavolať svoje dve ženy - je to prvý polygamista spomínaný v Biblii - a povedal: Kain sa pomstil sedemkrát, Lamech sedemdesiatkrát sedem, to znamená, že Lamechova odplata išla do nekonečna. Týmto odkazom Ježiš hovorí Petrovi: odpustenie musí ísť do nekonečna, tak ako Lamechova odveta išla do nekonečna.

Na tomto mieste Ježiš objasňuje svoj postoj podobenstvom:

Mimochodom, nebeské kráľovstvo sa podobá kráľovi, ktorý sa chcel vyrovnáť so svojimi služobníkmi. Začal počítať a dostal jedného, ktorý mu dlhoval desaťtisíc talentov. Keďže však nemal peniaze na splatenie, pán nariadil, aby ho predali aj s jeho ženou, deťmi a všetkým, čo mal, a tak vyrovnali dlh. Vtedy sa sluha hodil na zem a prosil ho: Pane, maj so mnou trpezlivosť a ja ti všetko vrátim. Pán sa nad sluhom zľutoval, prepustil ho a odpustil mu dlh. Len čo odišiel, ten sluha našiel iného sluhu, ktorý mu bol podobný a dlhoval mu sto denárov, chytil ho, uškrtil a povedal: Zaplať, čo si dlžný! Jeho spoločník sa vrhol na zem a prosil ho: "Buď so mnou trpezlivý a ja ti splatím tvoj dlh. Ale on mu nevyhovel, išiel a dal ho uvrhnúť do väzenia, kým nezaplatí dlh.

Prvá scéna sa odohráva v kráľovskom paláci. Je tu veľký vládca, ktorý kontroluje účty a zistí, že jeden z jeho služobníkov mu dlhuje 10 000 talentov, čo je obrovský dlh.

Talent nie je minca, je to jednotka hmotnosti a zodpovedá 58,9 kg zlata.

Ak túto hodnotu vynásobíme 10 000, dostaneme 589 ton zlata. Myslíme si, že ročný výnos z daní za vlády Herodesa Veľkého, ktorý musel postaviť celé mestá, Cézareu a Samáriu, postavil chrám v Jeruzaleme, paláce, pevnosti, bol 900 talentov, čo bola obrovská suma.

Takto zámerne prehnaný, pretože nám chce predstaviť nesmiernosť, nekonečné Božie odpustenie.

Keď sa nám predkladá toto podobenstvo, sme niekedy trochu rozpačití, pretože sa nám hovorí: *nie si schopný odpustiť nejakú malú nehodu, ktorú ti urobil brat, keď máš obrovský dlh voči Bohu!*

A my hovoríme, *ale možno to tak nie je, ja som toho toľko neurobil*. A potom sa niekedy stane pravý opak: viem, že som urobil nejakú maličkosť, zatiaľ čo iní mi urobili veľké krivdy.

Toto nie je to, čo nám chce toto podobenstvo povedať - uvidíme o chvíľu - toto číslo nám chce povedať jednu vec: nesmiernu veľkosť Božieho srdca.

Dobre to zachytíme v nuansách dvoch slovíes.

Prvý, ktorý použil sluha v gréckom *makrothumeson*: maj ku mne veľké srdce, druhý je opisom správania tohto veľkého vládcu, ktorý je Bohom, ktorý

je pohnutý k súcitu, a tu je sloveso *splagchnizomai* označujúce nesmiernu vnútornú lásku, nie je to argument, ktorý Boh robí, výpočet. Nie, Boh počúva vášnivú lásku, lásku materinských útrobov.

Možno sme si všimli - otváram zátvorku - že na byzantských ikonách, keď je zobrazený ukrižovaný, je vždy veľmi chudý a potom často zobrazený s výrazným bruchom. Práve preto, aby nám ukázal, že na kríži sa zjavila nesmierna vnútorná Božia láska.

Táto prvá scéna má na nás zapôsobiť jednou pravdou: ***Božia láska k človeku je nekonečná a bez ohľadu na to, koľko toho pokazíme, nás naďalej miluje.***

Biblia hovorí, že si nevšíma chyby, ktoré robíme, zabúda na ne, hádže ich za náš chrbát, hádže ich na dno mora.

Nie že by schvaľoval zlo: nikto ho nenávidí tak ako on, pretože zlo, hriech, odľudšťuje jeho deti, ale nikdy nebude nútiť človeka, aby za to zaplatil, ***nebude sa mu mstiť, nebude si vybavovať účty, pretože Boh je láska a iba láska.***

Toto číslo desaťtisíc nám má teda ukázať, aký je Boh, pretože - ako uvidíme neskôr - problémom bude naladiť naše srdcia na jeho.

Niektor by mohol vzniesť námietku proti tomuto obrazu Boha a pripomenúť niektoré starozákonné texty, v ktorých je Boh predstavený ako prísny, ktorý sa mstí svojim nepriateľom, pomstí sa a nenechá bez trestu tých, ktorí páchajú zlo.

Existujú takéto texty, ale musíme mať na pamäti, že Biblia nám predstavuje **postupné zjavovanie** Božej tváre. Boh je stále rovnaký, ale ľudia postupne objavujú jeho tvár čoraz žiarivejšiu a jasnejšiu. Biblia nám rozpráva príbeh o tejto ceste ľudského objavovania Boha, až kým neprišlo plné svetlo v Ježišovi z Nazareta.

Práve na Kalvárii nám Boh povie celú svoju lásku, nesmiernu, nekonečnú, keď nám po všetkom zlom, ktoré sme mu spôsobili, nakoniec povie: **naďalej ťa milujem**.

Tento zločin spáchali ľudia, ale práve cez tento zločin sa ukázalo, ako veľmi nás Boh miluje. Za toto zjavenie lásky nie je možné ísť.

To je teda najvyšší obraz, ktorý nám zostáva o Bohu. Tie biblické sú prípravou na toto úplné zjavenie a práve tento konečný obraz Boha musíme mať na pamäti a v podobenstve ho predstavuje číslo 10 000. Niektorí kresťania možno ešte nedospeli k uvažovaniu o konečnom zjavení Božej tváre a sú stále na polceste. Ešte sa neradoval zo správy, že Ježiš prišiel, aby nás priviedol na svet: **Božie srdce je vo svojej láske nekonečné**.

V tomto bode sme pochopili Božie srdce a teraz chceme pochopiť posolstvo podobenstva, ale aby sme ho pochopili, musíme vymazať to, čo sa stalo v prvej scéne, čo sa stalo v kráľovskom paláci. Predpokladajme teda, že podobenstvo sa teraz začína druhou scénou:

Len čo odišiel, ten sluha našiel iného sluhu, ktorý mu bol podobný a dlhoval mu sto denárov, chytil ho, uškrtil a povedal: Zaplať, čo si dlžný! Jeho spoločník sa vrhol na zem a prosil ho: "Buď so mnou trpezlivý a ja ti splatím tvoj dlh. Ale on mu nevyhovel, išiel a dal ho uvrhnúť do väzenia, kým nezaplatí dlh.

Sú dvaja sluhovia, jeden je veriteľ a druhý dlžník 100 denárov, a 100 denárov nie je málo, je to plat za tri mesiace práce. Ak dlžník neplatí, je to, akoby neplatil nájomné celý rok. Čo teda urobíte, veriteľ? Zahnáte ho do kúta, potom ho zbrcujete, nakoniec ho chytíte pod krk, a keďže ani potom nemôžete získať to, čo vám ten druhý dlhuje, zavriete ho do väzenia. V Ježišovej dobe sa takto vykonávala spravodlivosť, a preto Ježiš používa tento obraz.

Veriteľ teda neurobil absolútne nič zlé, len chcel spravodlivosť. Možno mohol byť chápavejší, mohol povedať: "*Pozrime sa, či môžeme platbu trochu odložiť*". Nepochybne má tvrdé srdce, ale je to spravodlivý človek, koná podľa zákona. Ak by podobenstvo začalo takto, bolo by to tak. Problémom je to, čo sa stalo predtým, v prvej scéne, keď použil rovnaké sloveso, aké teraz používa jeho dlžník *makrothumeson*: mať voči mne veľké srdce.

V tomto momente vychádza najavo posolstvo podobenstva.

Stretávajú sa tu dve spravodlivosti, Božia a ľudská, ktorá je spravodlivosťou - nie je nespravodlivosťou -, ale je ľudskou spravodlivosťou.

A Ježiš sa pýta: *ktorého z týchto dvoch sudcov si chcete naladiť?*

Chceš byť spravodlivým človekom alebo chceš byť Božím dieťaťom?

Ak chceš byť spravodlivý podľa mužov, máš právo škrtiť aj svojho brata.

Kto nie je kresťan, môže tak konať a nikto ho neodsúdi, pretože koná podľa spravodlivosti.

Pre toho, kto nie je veriaci, neexistuje prvá scéna, neexistuje odkaz na Otca v nebi; nepozná Božie srdce a nekoná spravodlivo.

Ale pre vás - pokrstených - je tu prvá scéna: poznáte Božie srdce, prijali ste jeho ducha, jeho život. Ste poznačení jeho DNA, a preto sa odvolávate na toto veľké srdce svojho Boha, a nie na ľudskú spravodlivosť.

A - všimnime si - tento obraz dusenia dobre vykresľuje myšlienku psychologického podriadenia, do ktorého sa urazený dostáva. Urazený človek ho drží v ruke a môže mu vziať dych, môže mu vziať radosť zo života, môže ho vždy zadržať.

Spomeňte si na chybu, ktorá sa môže stať vo vzťahu, vážnu chybu, keď ten, komu bolo ublížené, drží ruky na krku toho druhého. Stačí náznak, narážka na spáchanú chybu a môžete človeka zaškrtiť, vziať mu dych, vziať mu radosť zo života.

Takto sa správajú tí, ktorí nasledujú spravodlivosť tohto sveta.

Pýtame sa teda: *Ako sa má správať ten, kto sa odvoláva na prvú scénu, pretože pozná Božie srdce?*

Povedal by som, že človek by nemal uprednostňovať ľstivých úžerníkov, takže kvôli bratovi je možno dokonca správne žiadať spravodlivosť, ale keď nie je možnosť dosiahnuť nápravu, napríklad keď nie je možné odvolať ohováranie, poníženie, ktoré mi spôsobili tí, čo sú pri moci a sú nenapadnuteľní, potom zostáva len pomsta.

Čakal na vhodnú príležitosť, aby ho prinútil zaplatiť, aby zažil radosť z jeho utrpenia. Logika tohto sveta hovorí: *"Urob to!" Urob to!* Spomeňte si na Nietzscheho, Voltaira, Freuda - už sme to spomínali -, ktorí vám hovoria: *berte si túto radosť.*

Podobenstvo vám hovorí, že Boží syn to nikdy neurobí.

Je povoláný reprodukovať Otcovu tvár, ktorej jedinou podstatou je láska.

Táto logika sa samozrejme vzťahuje len na tých, ktorí chcú byť Božími deťmi, a to nie len, ale Božími deťmi. A teraz vidíme, čo sa stane v tretej scéne:

Ked' ostatní sluhovia videli, čo sa stalo, zarmútili sa a išli svojmu pánovi povedať, čo sa stalo. Vtedy si pán zavolať muža a povedal mu: "Zlý sluha, odpustil som ti celý dlh, lebo si ma prosil. Nemal by si aj ty ľutovať svojho blížneho, ako som ja ľutoval teba? A pán ho rozhorčený vydal do rúk jeho mučiteľov, kým mu nevrátil všetko, čo mu patril. Tak aj môj nebeský Otec urobí každému z vás, ak neodpustíte svojmu bratovi zo srdca.

Záverečná scéna - povedzme si to na rovinu - sa nám nepáči, je škaredá. Obrazy jazyka nie sú

naše, sú tie semitského sveta Ježišovej doby. Rabínska literatúra je plná týchto dramatických obrazov: kruté tresty, reťaze, bitie bezbožníkov, a Ježiš ich tiež používa. Nemohol robiť nič iné. Ak sa chcel vyjadriť, musel používať jazyk svojej doby.

Určite to neznamená, že tieto veci robí Boh.

Čo nás chce týmto jazykom naučiť? Chce nám povedať len jedno: *kto nevie bezpodmienečne odpúšťať, môže byť podľa noriem tohto sveta spravodlivý, ale Boh ho neuznáva za syna, nevidí v ňom svoju podobu.*

Božie deti musia byť milosrdné, to znamená, že musia mať srdce veľké ako ich nebeský Otec, musia milovať bezpodmienečne.

Kto miluje," hovorí Pavol v liste Korinťanom, "neberie ohľad na prijaté zlo, vždy nájde dôvod na pochopenie, na ospravedlnenie tých, čo sa previnili, nevykladá negatívne veci na stôl, vždy dôveruje blížnemu, nikdy nestráca nádej, že v živote môže nastať náprava.

Boh nás stvoril dobre, nie sme stvorení na to, aby sme boli sami, ale aby sme boli spolu, v rodine, v spoločnosti, v kresťanskom spoločenstve, a keď sme spolu, robíme si navzájom dobre, ale nevyhnutne robíme chyby, zadlžujeme sa navzájom, a tak máme všetci dlhy, ktoré musíme vymáhať, niektorí viac, iní menej. A je dobré byť taký.

V našich hádkach, nezhodách, urážkach, ktoré sme urobili a prijali, máme všetci príležitosť ukázať, že sa podobáme nášmu Otcovi v nebi, že sme jeho deti.

Aké pekné je môcť si povedať: nechcem držať ruky na krku svojho brata, zriekam sa ľudskej spravodlivosti, lebo som Božie dieťa.

A kto ma vidí, ako schvaľujem 100 denárov, nemôže sa nepýtať: *ale tento má otca a jeho otec je v nebi, schvaľuje 100 denárov, Otec v nebi musí byť ten, kto schvaľuje 10 000 talentov.*